

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Ася Захариева Кръстева-Панова, дмн,
доцент към Катедра „Образна и орална диагностика”,
Факултет по дентална медицина, МУ-София,
със заповед № Р-109-234 от 21.05.2025

ОТНОСНО

дисертационен труд на

Д-р Кристияна Любомирова Минева

– докторант

в Катедра „Детска дентална медицина“, ФДМ-Варна на тема
**„ХРАНЕНЕ И ВЛИЯНИЕТО МУ ВЪРХУ ОРАЛНОТО ЗДРАВЕ В
ЮНОШЕСКА ВЪЗРАСТ”,**
представен за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в докторска
програма „Детска стоматология“ с научен ръководител:

Доц. Милена Тодорова Георгиева-Димитрова, д.м.

1. Актуалност на темата

През 20-ти век настъпват големи промени в начина на хранене и приготвяне на храната. Появяват се фабрики за преработка на храни, индустрия за бързо хранене, готови и замразени продукти, както и масов маркетинг, които силно влияят на съвременното хранене по света. Все по-често хората се хранят набързо, на крак или в движение, а поръчването на храна от ресторанти и заведения за бързо хранене става обичайно. Тези промени водят до два основни проблема – недохранване и преяждане.

Хранителните навици на различните групи хора зависят от географското им местоположение, традициите, икономическото и технологичното развитие, социалния статус, образованието, цените на храните, урбанизацията, както и от влиянието на медиите. Съществуват много източници на информация за храненето, но те често не са насочени към общественото здраве, а по-скоро към

реклама и продажба на определени продукти. Агресивната реклама, особено към деца, може да повлияе негативно на избора на храни, което налага опити за ограничаване на рекламите на вредни продукти.

Оценката на хранителните модели трябва да се прави от специалисти от различни области, за да се гарантира устойчивост и здравословност. Има доказана връзка между рекламата на храни и консумацията на висококалорични продукти, особено сред деца и възрастни.

Балансираната диета е изключително важна за цялостното и оралното здраве, тъй като влияе не само на зъбите, но и на състоянието на гингивата, оралната лигавицата, езика и слюнчените жлези. Храните с много захар и киселини увреждат зъбния емайл и увеличават риска от кариозни лезии и други орални проблеми. Липсата на минерали в храната също може да доведе до проблеми със твърдите зъбни тъкани в устната кухина и оралната лигавица. Балансираното хранене е от съществено значение за профилактика и поддържане на добро орално и общо здравословно състояние и е пряко свързано с качеството на живот.

Изборът на тема е актуален, тъй като в нашата страна липсат достатъчно съвременни данни за хранителните навици на подрастващите и възрката на този факт с оралното им здраве.

2. Познаване на проблема

Докторанта разглежда литературните данни, даващи подробна информация за основните хранителни вещества, мактро и микронутриентите, техните свойства и къде се съдържат.

В отделени раздели докторантката е обърнала внимание на особеностите на юношеския период, разделен в подглави : ранно юношество, средна юношеска възраст и късно юношество.

Много добро впечатление прави главата в която докторантката разглежда съвременни хранителни пирамиди и принципите за балансирано хранене.

Логично литературния обзор завършва с данни относно значението на храненето и хранителните вещества за оралното здраве.

В литературния обзор докторанът чудестно анализира научните данни по проблема, което отразява компетентността му по празглежданите въпроси.

3. Структуриране на дисертационния труд

Анализът от данните в литературния обзор отразява отличната осведоменост на докторанта, относно проблема, което е основа за правилно формулиране на нерешените проблеми и определяне коректно на целта и задачите на дисертационния труд. Следват Цел, задачи и методи на изследване, резултати и обсъждане на резултатите.

4. Методика на изследването. Цел, задачи, материал и методи

Целта на дисертационния труд е формулирана, съобразно липсата на достатъчно съвременни данни в българската литература относно храненето на децата и връзката му с оралното здраве в юношеска възраст.

Формираните три задачи следват логично идеята, като позволяват изпълнение на проучването.

Материалите и методите са коректно подбрани и съобразени с целта и задачите на дисертационния труд.

Използваните статистически методи са отлично подбрани и позволяват коректен анализ на получените данни и тяхното представяне.

5. Резултати и обсъждане

Резултатите и обсъждането коректно и подробно са представени и отново отразяват задълбочено познаване на проблема от докторанта.

6. Изводи и приноси

Формулирани са 7 извода, отразяващи резултатите по поставените задачи на дисертационния труд, от които за практиката с особено значение са изводите:

1. Настоящото проучване установява, че повече от 2/3 от изследваните юношите са с наднормено телесно тегло и попадат в група с „риск от затлъстяване“, като при

сравнение между височина и телесна маса във възрастовия период става ясно, че основен проблем при подрастващите е тяхното телесно тегло.

4. Ниското качество на диетата се определя от повишеното общо ниво на стрес, дългото екранното време, липсата на физическа активност и минимален прием на вода, преяждането с храна, избор на висококалорийни междинни закуски, ежедневната консумацията на сладки храни, храни с добавена захар/мед, „бързи храни“, студен чай, подсладен чай, натурален и плодов сок, безалкохолни и енергийни напитки, вредни навици като тютюнопушене, прием на алкохол и консумация на кафе.

5. При юноши с високо качество на диетата превес има храненето с домашно приготвена храна, предпочитанията за консумация на сурова храна, семена и ядки, по-висока консумация на млечни продукти, бяло месо, употреба на изкуствени подсладители (заместители на захар), употреба на хранителни добавки, интерес към състав, съдържание и калорийна стойност върху етикетите на консумираните храни.

7. Подобряването в качеството на диетата има положително влияние основно върху снижаване активността на кариозните лезии, ограничаване развитието на дентинския кариес и усложненията от кариес, намаляване на плаконтрупването и гингивалното възпаление, подобряване на оралния рисков профил на юношите.

Формулирани са и приносите на дисертационния труд, от които си заслужава да се отбележат иновациите в дисертационния труд :

- За първи път у нас е използван DQI-A score за изследване на качеството на диетата и е установена връзка с антропометричните показатели при юноши на възраст 11-17 години.
- Доказано е, че нивото в качеството на диетата (DQI-A score) се определя от пола и възрастта на изследваните юноши, техният начин/стил на хранене, честота на хранене, хранителния режим, вид, количество и качество на приеманата храна за основно и междинно хранене, рисковите фактори, личните предпочитания и хранителните навици.
- Установено е, че юношите, които проследяват състав, съдържание и калорийна стойност върху етикета на храните, имат по-висока стойност на DQI-A score.
- За първи път е доказана динамика на основните показатели за орално здраве след подобряване на качеството на диетата (DQI-A score), чрез прилагане на

конкретни препоръки за хранене в профилактичната програма на изследваните юноши.

- Изработен и доказан е алгоритъм с 29 препоръки на хранене за подобряване на качеството на диетата във връзка с оралното здраве при юноши.

Заклучение

Гореизложеното ми дава основание да считам, че **Д-р Кристияна Любомирова Минева** е представила завършен дисертационен труд, който отговаря на изискванията на правилника за развитие на академичния състав. Подкрепям и потвърждавам положителния си вот за присъждане на образователна и научна степен „доктор”.

23.06.2025 г.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

София

доц.д-р Ася Захариева Кръстева-Панова, дм, дмн